

DİL BİLİM İLE DİL BİLGİSİ, DİL BİLİMCİ İLE DİL BİLGİCİ KARŞIT GÖSTERGELER MİDİR?

Yrd. Doç. Dr. Fevzi KARADEMİR*

*Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi
Bölümü, fkarademir@gantep.edu.tr

Özet

Türkiye'deki kimi dil bilim çevrelerinde, *dil bilim* (İng. *linguistics*) ile *dil bilgisi* (İng. *grammar*), *dil bilimci* ile *dil bilgici* büsbütün karşıt kavramlar olarak değerlendirilmekte, *dil bilgisi* bilim dışı bir alan olarak gösterilmektedir.

Bu yazıda, *dil bilim* ile *dil bilgisi* terimlerinin kavramsal değerleri ve bu iki disiplinin gelişim süreçleri değerlendirilmiş, bu disiplinlerin karşıt olmadıkları, *dil bilgisinin*, *dil bilimin* bir alt dalı olduğu belirtilmiştir. Buna bağlı olarak dili bütün göstergeleriyle, yazı ve konuşma boyutlarıyla, gelişen, değişen bir sistem olarak kabul edip onu bilimsel olarak inceledikleri sürece *dil bilgicilerin* de özde *dil bilimci* oldukları vurgulanmıştır.

Anahtar sözcükler: dil bilim, dil bilgisi, dil bilimci, dil bilgici

ARE LINGUISTICS AND GRAMMAR, AND LINGUISTS AND GRAMMARIANS OPPOSITE SIGNS?

Abstract

Some scholars in linguistics field in Turkey accepts *linguistics* and *grammar*, and *linguists* and *grammarians* as completely opposite concepts and *linguistics* are suggested to be in nonscientific area.

This paper evaluates conceptual values of *linguistics* and *grammatical* terms, and development processes of these two disciplines; and suggests that these disciplines are not opposite and *grammar* is a sub-branch of *linguistics*. Therefore, it stresses that language should be accepted as a developing and changing system with its all signs, and writing and speaking dimensions; and *grammarians* should be accepted as *linguists* as long as they examine the language scientifically.

Keywords: linguistics, grammar, linguists, grammarian

Giriş

Her ikisinin de malzemesi dil olan ancak gelişim süreçleri, kapsam ve işleyişleri bazı yönlerden farklılık gösteren *dil bilim* (İng. *linguistics*) ile *dil bilgisi* (İng. *grammar*), Türkiye'deki kimi dil bilim çevrelerinde çok defa, büsbütün farklı alanlar olarak değerlendirilmektedir. Yer yer geleneksel dil bilgisinin bilim dışılığına dikkat çekilmekte, iki alanın araştırmacıları karşıt biçimde konumlandırılmaktadır. Söz konusu durum, Türk dili çalışmalarında bir kavram ve kimlik karmaşası meydana getirmektedir. Özellikle hem dil bilim hem de dil bilgisi derslerinin işlendiği Türkçe Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı gibi bölümlerde, anılan karmaşa, önemli bir öğretim sorunu olarak kendini göstermektedir. Bu karmaşanın ortadan

kalkması, Türk dil bilimi terminolojisinin sağlıklı biçimde işle(n)mesi ve öğretilmesi açısından önem arz etmektedir.

Bu yazıda, *dil bilim* (İng. *linguistics*) ve *dil bilgisi* (İng. *grammar*) terimlerinin kavramsal değerlerine ve bu iki disiplinin gelişim süreçlerine dikkat çekilerek anılan terminolojik sorunun giderilmesine katkı sağlamak amaçlanmaktadır.¹

Değerlendirme

Öncelikle *dil bilim* (İng. *linguistics*) ile *dil bilgisi* (İng. *grammar*)² terimlerini farklı kılan *bilgi* (İng. *knowledge*) ve *bilim* (İng. *science*) göstergelerinin içerdikleri kavramsal değerlere bakalım. *Bilgi*, zihnin, evrendeki varlık ve olgularla ilgili iradî veya gayri iradî algıları; *bilim*, deney ve araştırmalara dayalı, disipline edilmiş bilgiler bütünüdür. *Bilgilenme*, duyu sahibi herkesin her konuda gerçekleştirebileceği bir eylem; *bilim yapma*, belli kişi ve alanlara has, derinlikli ve kuşatıcı, akademik bir ameliyedir. *Bilimsel bilgi* de bu ameliyenin başka bir karşılığıdır (bk. <http://tdkterim.gov.tr>). *Bilim*, *bilgi*, *bilimsel bilgi*, *ilim*, *irfan*, *marifet*, *malumat* gibi aynı kavram alanını paylaşan terimlerin kavramsal nüanslarının derinlemesine ortaya konması ise ayrı bir inceleme konusudur.

Bilim göstergesinin yukarıda belirtilen kavramsal değerine göre *dil bilim* teriminin, dil ile ilgili disipline edilmiş bilgiler bütününe karşılıklıdır. O halde *dil bilgisindeki bilgiyi* nasıl değerlendirmek gerekir? Disipline edilmemiş malumat yığını olarak mı yoksa kavramsal değeri *bilime* denk olan *bilimsel bilgi* olarak mı? Türkçe dil bilgisi çalışmaları bağlamında düşünüldüğünde yüz yıla yakın süredir çeşitli bakış açılarıyla Türk dili ekseninde üretilen bilgileri bütünüyle bilim dışı saymanın gerçekle bağdaşmayacağı ortadadır. Öyleyse Türkiye'deki dil bilgisi çalışmalarını bilim dışı sayanların gerekçeleri nelerdir? Bu konuda ileri sürülen gerekçelerden bazıları şunlardır: “*Geleneksel dil bilgisi, buyurucu bir nitelik taşır. (Buyurucu, bilimselin karşıtıdır). Dilin oldukça dar bir kesiti üzerinde işlem yapar, dil düzeneğine yabancı, kökeni dil dışında yer alan katı kurallara yer verir, bu kurallara uyulmasını buyurur. Sorunlara genellikle yanlışlık / doğruluk ölçütü aracılığıyla yaklaşır. Bu dar çerçeve içinde bile; dil düzeneğinin kendine özgü*

¹ Bu yazı, *dil bilim* ile *dil bilgisinin* benzer veya ayrı yönlerini, iki disiplinin tarihi süreçlerini ve alt dallarını uzun uzadıya ortaya koyma amaç ve iddiasında değildir. Anılan konularla ilgili, gerek basılı metinlerde gerekse genel ağ ortamında yığınla bilgiye ulaşmak mümkün olduğundan buna gerek görülmemiştir. Terim yüklü uzun metinlerin daha az okunduğu/anlaşıldığı da bir gerçektir. Dilaçar'ın 50 sayfa aşkın “Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihi” adlı değerli çalışması bu konuda önemli bir örnektir. Türkçe Eğitimi/Türk Dili ve Edebiyatı öğrencilerine okumaları için salık verdiğimiz bu kapsamlı çalışmanın çok az öğrenci tarafından tamamen okunabildiği ve dördüncü sınıfta olmalarına rağmen lisans öğrencilerinin terimlerle yüklü bu teferruatlı çalışmayı anlamakta zorlandıkları tarafımızdan tespit edilmiştir. Sıralanan etkenlerle, bu yazı, yazılış amacına uygun olarak elden geldiğince kısa ve öz tutulmuş, bir kaç Kaynakça bölümünde de yer alan kaynaklardaki bilgiler tekrarlanarak malumu ilam yoluna gidilmemiştir.

² Türkiye'de, tespitlerimize göre, *gramer* terimi üzerine en kapsamlı çalışmayı yapmış olan Dilaçar, *dil bilgisi* teriminin, gerek kapsamı gerekse kıvamı açısından *gramer* terimine tam olarak denk gelmediğini, ilköğretimde *dil bilgisi* terimi kullanılsa bile yükseköğretimde daha akademik bir nitelik taşıdığı için *gramer* teriminin kullanılması gerektiğini belirtir (bk. Dilaçar, 1971: 84). Buna karşın bugün bütün öğretim kademelerinde ve konu ile ilgili akademik çalışmalarda *gramer* terimine karşılık olarak *dil bilgisi* terimi kullanılmakta, bu eşdeğerlik algısı, terim sözlüklerinde de *dil bilgisi* ile *gramerin* birbirinin karşılığı olarak verilmesinde kendini göstermektedir (bk. Vardar vd., 1998: 76; Hengirmen, 1999: 119; Korkmaz, 2003: 68).

kuralları dil bilginin buyrultusundan doğan kurallarla sık sık çelişir...” (Vardar, 2001: 40 vd.). Sıralanan gerekçeler, elbette ki Türkiye’deki kimi dil bilgisi çalışmaları ve bu doğrultuda yapılan dil bilgisi öğretimi için doğrudur. Ancak geleneksel dil bilgisi çerçevesinde yapılan bütün çalışmalarını aynı kefeye koyarak değerlendirmek toptancı bir yaklaşım biçimidir.

Bizce bu disiplinleri ve onların mensuplarını karşılaştırmada varılan bu tür aşırılıkların ortadan kalkması, *dil bilim* ile *dil bilgisi* arasındaki terminolojik karmaşanın çözümü, büyük ölçüde iki disiplinin Batı’daki gelişim süreçleri ile bizdeki gelişim süreçlerinin farkına varmaktan geçer.

Batı’da *linguistics*, *grammar*’i müteakiben ortaya çıkmış ve dil eksenli farklı akımlarla beslenerek bugün çatı bir disiplin halini almıştır (Geniş bilgi için bk. Aksan, 1998: 16 vd.; Dilaçar, 1971: 123 vd.). Disiplinlerin ayrışması ve adlandırılması tabii olduğundan terimlerin gösteren-gösterilen ilişkisi açıktır. Türkiye’de ise, Türkçeyi konu alan ciddi anlamdaki dil çalışmaları, Dil İnkılabından sonra başlamış, konuya yönelenler, bir yandan dili belli kurallar çerçevesinde belletmeye çalışırken diğer yandan Arap asıllı Türk alfabesinden yüzlerce eseri Latin asıllı yeni alfabeyle aktarmaya, yeni neslin istifadesine sunmaya gayret göstermişlerdir. Bu arada derleme-tarama çalışmaları, dili özleştirme çabaları ve bu çerçevede gelişen tartışmalar önemli ölçüde zaman almış, özellikle imlâ konusundaki tartışmalar ciddi oranda mesai kaybına neden olmuştur. Haliyle çağdaş yaklaşımlar yeterince takip edilememiş Türkçenin sistemini, derin yapısını modern dil bilim disiplinleri çerçevesinde işleyen doyurucu çalışmalar sınırlı kalmıştır.

Zamanla Türkiye’de, bir yandan Türk dili diğer yandan yabancı dil eğitimi akademik düzeyde veren farklı bölümler kurulup çoğalmış; Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde, Türk dilinin tarihi metinlerinin okunması, tamiri, gramerlerinin yazılması gibi çalışmalar öne çıkarken İngilizce, Almanca, Fransızca gibi Batı dillerini öğreten yabancı dil bölümlerinde, bu dillerin gramerlerinin yanı sıra Batı’daki dil bilim disiplinleri, bu disiplinlerin gelişim seyirleri tanınmaya çalışılmıştır. Bölümler arasındaki söz konusu içerik farklılığı, doğal olarak bölüm mensuplarının dile bakış yöntemlerini şekillendirmiş, bu nedenle Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde art zamanlı; yabancı dil bölümlerinde ise eş zamanlı bakış yöntemiyle üretilen çalışmalar ağırlık kazanmıştır.³

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri ile yabancı dil eğitimi veren bölümler arasındaki bu bakış ve üretim farkları, yabancı dil bölümü menşeli araştırmacıların akademik çalışmalarını Türk dili alanında sürdürmeye başlamaları ile daha da belirginleşmiş, bu durum Türk dili araştırmalarında *dil bilimci-dil bilgici* ayrımında önemli bir etken olmuştur. Zira yabancı dil bölümü menşeli araştırmacılar (Berke Vardar, Özcan Başkan gibi), aldıkları eğitimin doğal bir sonucu olarak Batı kaynaklarını dolayısıyla dil bilimin (linguistics) geldiği noktayı daha erken ve yakından takip edebilmiş, öğrendikleri disiplinleri Türkçeye uygulamaya gayret göstermişlerdir. Türkiye’deki Dil Bilim Bölümlerinin kurulması, dil bilimin Türkiye’de bir disiplin olarak yerleşmesi ve terminolojisinin şekillenmesinde büyük oranda bu özellikteki uzmanlar öncü rol üstlenmişlerdir (Ayrıntılı bilgi için bk. Demir; Yılmaz, 2003: 37 vd.).

³ Art ve eş zamanlı bakış yöntemlerinin karşılaştırılması konusunda geniş bilgi için bk. (Saussure, 1998: 127 vd.; Vardar, 2001:116 vd.; Aksan, 1998: 38 ; Karademir, 2011: 583 vd.).

Modern verilerin ışığında gelişen dil bilim alanını önemli ölçüde sahiplenen bu uzmanlar, her fırsatta *dil bilimin dil bilgisinden üstünlüğünü*, *dil bilimin bir bilim, dil bilgisinin ise dayatmacı kurallar bütünü olduğunu* dile getirmişlerdir.⁴ Özellikle Türkoloji bölümlerinden gelen ve Türk dilini geleneksel yöntemlerle inceleyen kişileri yergiye varacak derecede eleştirmişler, bunlara yer yer Türkoloji kökenli olup ancak modern dil bilim metotlarını özümseyenler de katılmışlardır.

Örneğin, Gemalmaz'a göre, dil bilim konusunda yeteri kadar bilgisi olmayan dil bilgisi uzmanları; dilin canlı ve büyümlü bir varlık olduğunu sanırlar. Onlar için dil öğeleri şekilden öteye pek geçmez. "Gel-me-m", "gel-me-yiz" çekimli şekillerinde "geniş zaman" ekine ne olduğunu açıklayamazlar. "Okul çanta-sı"ndaki "-sı"yı, "iyelik 3. teklik kişi eki" sanırlar. Onların önemli bir kesimi "ses"le "harf"i ayıramaz, Türkçedeki ses uyumlarının oluşum sebeplerini, bu uyumların dilimize ne kazandırıp, ne kaybettirdiğini tarif edemezler... (Gemalmaz, 1995: 82-85).

Yukarıya sadece bir kısmı alınmış olan eleştiriler⁵ iyi okunduğunda, bunların *dil bilimci* ile *dil bilginin* farkını ortaya koymaktan çok, kişilerin bilgi düzeyleri ve alanları ile ilgili yeni gelişmeleri takip edip etmedikleriyle ilgili olduğu görülür. Kaldı ki her alan mensubunun, alanına vukufiyetinin aynı derecede olması da beklenemez. Şayet sorun aynı konuda farklı görüşlerin varlığı ise bu da cehaletin göstergesi değil bilimin gereğidir.

Burada şu gerçeği elbette ki de göz ardı edemeyiz: Köktürk Kitabelerinden başlayıp Türk dilinin bütün safhalarını ana kaynaklarından öğrenerek gelen bir kişi ile ağırlıklı olarak yabancı dil öğrenimi gören, Türk dilini ise daha çok eş zamanlı olarak inceleyen bir kişinin genelde dile, özeldi ise Türk diline bakışı doğal olarak aynı olmayacaktır. Ancak bu durum, kişilerin birbirlerini belli alanlarla sınırlamalarını gerekli kılmaz. Zira yabancı dil ve yanı sıra yaygınlaşmaya başlayan Dil Bilim Bölümlerinden gelen dil bilimcilerin, Türk dilini, tarihi seyrini de dikkate alarak incelemesi, Türk Dili ve Türkçe Eğitimi Bölümlerinden gelenlerin ise çağdaş yaklaşımlara daha da eğilerek dil dizgesinin evrensel boyutlarına yönelmesi bu sorunu önemli ölçüde çözecektir. Bunun günümüzde gerçekleşmekte olduğu da son zamanlarda yayımlanan bilimsel çalışmalardan anlaşılmaktadır. Zira Türkoloji, Türkçe Eğitimi Bölümlerinden mezun olup Türk dili ve lehçeleri üzerine çalışanlar, dille ilgili çağdaş yaklaşımları daha çok benimsemeye, Türkçeye uygulamaya başlamışlardır.

Hal böyle olunca, aynı veya benzer konuları bazen aynı veya benzer bazen de farklı bakış açılarıyla inceleyen araştırmacıları; birilerini dilin kurallarını koyan, o kuralları muhafaza ve müdafaaya çalışan tutucular (dil bilginler), diğerlerini bütün dillere eşit mesafede duran, dile içerden değil, dışardan bakan/inceleleyen eşitlikçi ve özgürlükçü bilim insanları (dil bilimciler) olarak değerlendirmek, uygun bir yaklaşım değildir.

Böyle bir yaklaşım, bir disiplinler demeti olan ve farklı pencerelerden dile bakma özgürlüğü sunan dil bilimin öğretisine zıt olduğu gibi geleneksel dil bilgin

⁴ Erdoğan Boz, "Geleneksel dilbilgisi ile dilbilim çatışması" konusunu ele almış, "Geleneksel dilbilgisi ile dilbilim çatışmasının varlığını kabul edenler dilbilimcilerdir." tespitinde bulunmuştur (bk. Boz, 2007: 3-14; Ayrıca bk. Demir-Yılmaz, 2003: 38).

⁵ Dil bilimcilerin geleneksel dil bilgisine ve dolayısıyla dil bilginlere yönelik eleştirileri konusunda daha geniş bilgi için bk. (Vardar, 2001: 40; Boz, 2007: 3-14).

olarak nitelenen bilim adamları açısından kabul edilebilir de değildir. Zira ömrünü Türk dilinin türlü konularını araştırmaya adanmış halde sırf farklı yöntemlerle dile yaklaştığı için, bir araştırmacının yukarıda sadece birkaç örneğini sıraladığımız yergiye varan eleştirileri üzerine alıp, dil bilimci olmadığını kabullenmesi, kendini dil bilimcilerce bu denli küçümsenen bir alanla (dil bilgisi) sınırlı görmesi güçtür.

Bu arada geleneksel dil bilgisinin üretim ve öğretiminde yöntemden terminolojiye türlü sorunların olduğu, bu alandaki bilim insanlarınınca da kabul edilen bir gerçektir.⁶ Ancak geleneksel dil bilgisindeki bu sorunlara bakarak örneğin Muharrem Ergin'i dil bilimci kabul etmemek, sırf mensup olduğu bölümünün adı dil bilim bölümü olduğu ve Batı kaynaklı tercüme terimleri daha sık kullandığı için akademik hayatının daha ilk basamaklarında bulunan bir araştırmacıyı dil bilimci kabul etmek ne kadar doğru olur? Kaldı ki geleneksel dil bilgisindeki sorunların/açmazların benzerleri geleneksel dil bilgisine karşıt olarak konumlandırılan modern dil biliminde de mevcuttur.

Sonuç olarak, bize göre *dil bilim* ile *dil bilgisi* karşıt disiplinler değildir. *Dil bilim*, dil ile ilgili disiplinler demetini karşılayan çatı bir disiplin, *dil bilgisi*, onun kapsadığı disiplinlerden biridir. Tarihi süreçteki ayrışmayı hesaba katmazsak, geldiğimiz noktada *dil bilgisinin*, *dil bilimin* uygulamaya dayalı bir alt dalı olduğu gerçeği, *dil bilimci* ile *dil bilgici* karşıtlığına dikkat çekenlerce de ifade edilmektedir: “*Nasıl hekimlik bilgisi, anatomi biliminin uygulama alanlarından biriyse, dil bilgisi de, dil biliminin uygulama alanlarından birisidir*” (Gemalmaz, 1995: 83)⁷. Dolayısıyla ister bir dili ister birden fazla dili, tek veya çok yönlü incelesin, dili bütün göstergeleriyle, yazı ve konuşma boyutlarıyla, gelişen ve değişen bir sistem olarak kabul edip onu bilimsel olarak inceleyen kişi, bizce *dil bilimcidir*. Uğraş alanının adı da *dil bilimdir*. Buna göre *Türkçe dil bilgisini* bilimsel metotlarla inceleyen bir kişi temelde *dil bilimcidir*. Özelde *dil bilgici*dir. Ancak her *dil bilimci*, *dil bilgici* değildir. Dil bilimin başka alanlarına göre ifade edersek, bilimsel yaklaşım sergilediği sürece, her *ses bil(im/gi)ci*,⁸ *dil bilimcidir*, ama her *dil bilimci*, *ses bil(im/gi)ci* değildir, diyebiliriz.

⁶ Tartışılan bazı sorunlar için bk. (Türk Gramerinin Sorunları Toplantısı, 1995; Türk Gramerinin Sorunları II, 1999).

⁷ Ayrıca bk. (Dilaçar, 1971: 85).

⁸ Türk dili araştırmalarında *dil bilim-dil bilgisi* ayırımında yaşanan karmaşanın bir benzeri de *ses bilim* ve *ses bilgisi* ayırımında yaşanmaktadır. Modern dil bilime göre *ses bilgisi* (*İng. phonetics*), konuşma seslerini (fonları) inceler, fizyolojik (artikülatuvar), akustik ve işitsel (odituvar) olmak üzere üç ana dala ayrılır. Ses bilgisiyle sıkça karıştırılan *ses bilim* (*İng. phonology*) ise bir dildeki anlam taşıma özelliği olan sesleri ve ses olaylarını inceler. *Ses bilgisindeki* konuşma sesi ifadesinin *ses bilimdeki* karşılığı sesbirim (fonem)dir. (Vardar vd. 1998: 175 vd.; Kılıç-Erdem, 2008: 1). Geleneksel dil bilgisinde ise yaygın olarak *ses bilgisi* terimi kullanılmakta ancak bu terimin içeriği, *ses bilgisi* (*phonetics*) ile değil *ses bilim* (*phonology*) ile örtüşmektedir. Başka bir deyişle geleneksel dil bilgisinin önemli bir alanını teşkil eden *ses bilgisinde*, yer yer konuşma seslerinin fizyolojik, akustik ve işitsel değerlerine değinilmekle birlikte asıl incelenen/işlenen dilde anlam taşıma özelliği olan sesler ve bu sesler arasında gerçekleşen ses olaylarıdır. Bu durumda, *dil bilgici/ses bilgici* olarak nitelenen bilim insanlarının yaptığı işin, aslında *ses bilgisi* değil *ses bilim* olduğu görülmektedir. Hiç şüphesiz burada da karmaşaya neden olan, *dil bilim* ve *dil bilgisi* terimlerinde olduğu gibi, tercümeyle dayalı taklidi bir adlandırmanın söz konusu olması ve *dil bil-* yapısına getirilen *-im* ve *-gi* ardıllarının yeterli derecede anlamsal ayrımı sağlayamamasıdır. Başka bir deyişle suni olarak *-im* ve *-gi* biçim birimleriyle sağlanmaya çalışılan kavramsal farkın, dil kullanıcılarınınca içselleştirilememesidir. Bu arada kimi araştırmalarda, yukarıda belirtilen içerik farkları ay-

Kaynakça

- AHANOV, Kaken (2008). *Dil Biliminin Esasları*, (Aktaran: Murat Ceritoğlu), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- AKSAN, Doğan (1998). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- BAŞKAN, Özcan (2003). *Bildirişim*, Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü*, <http://tdkterim.gov.tr>
- BOZ, Erdoğan (2007). *Türkiye Türkçesinde +(A) Durum Biçimbirimi*, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara.
- COŞKUN, Volkan (2000). “Fonetik, Fonoloji ve Türkiye Türkçesinin Ünsüzler Matrisi”, *Türk Dili*, 588: 588-594.
- DEMİR, Nurettin-YILMAZ, Emine (2003). *Türk Dili El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- DEMİRCAN, Ömer (2009). *Türkçenin Seseşizimi*, Der Yayınları, İstanbul.
- DİLAÇAR, Agop (1971). “Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihiçesi”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 83-145.
- DİLEMRE, S. Ali (1952). “Gramer Davası ve ‘Linguistique Statique’”, *Türk Dili*, 15: 123-130.
- GEMALMAZ, Efrasiyap (1995). “Dil Bilimi ve Dil Bilgisi”, *Türk Dili*, 517: 82-85.
- GÜNER, Galip (2008). “Şekil, İçerik ve Anlam Bağlantısı Bakımından Türkiye Türkçesi Gramerciliği”, *Erciyes*, 362: 15-18.
- HENGİRMEN, Mehmet (1999). *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Engin Yayınevi, Ankara.
- KARADEMİR, Fevzi (2011). “Eş Zamanlı Bakışla Türkiye Türkçesinde Yardımcı Ünsüzler”, *Turkish Studies*, 6/2: 561-598.
- KILIÇ, M. Akif; ERDEM, Mevlüt (Basılmamış.). “Türkiye Türkçesindeki ‘Yumuşak G’ Ünsüzünün Fonetik Analizi”, *VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, 20-25 Ekim 2008*, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KARPUZ, H. Ömer (1999). “Türkiye Türkçesinin Sözdizimiyle İlgili Çalışmaların Dilbilim Metodolojisi Bakımından Değerlendirilmesi ve Bazı Teklifler”, 3. *Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 625-639.

nen kabul edilmekle birlikte, *fonetik*'in *ses bilimi*, *fonoloji*'ninse *ses bilgisi/seseşizimi* olarak karşılandığını (bk. Coşkun, 2000: 590; Demircan, 2009: 1) yani bir karmaşanın da terimlerin tercüme boyutunda yaşandığını belirtmek gerekir.

- KURUM (1995). *Türk Gramerinin Sorunları Toplantısı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KURUM (1999). *Türk Gramerinin Sorunları II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- SAUSSURE, Ferdinand De (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*, (Çeviren: Berke VARDAR), Multilingual Yayınları, İstanbul.
- VARDAR, Berke (2001). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*, Multilingual Yayınları, İstanbul.
- VARDAR, Berke vd. (1998). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, ABC Kitabevi, İstanbul.
- ZÜLFİKAR, Hamza (1991). *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.